

brud i forståelsen for sammenhængen mellem miljø og udvikling, og begrebet bæredygtig udvikling blev et nøglebegreb. Langsigtet økonomisk udvikling forudsætter, at naturressourcer udnyttes på en bæredygtig måde, og beskyttelsen af naturen forudsætter, at befolkningstilvæksten kontrolleres, og at den økonomiske vækst reguleres.

Bæredygtige løsninger på miljøproblemerne kan derfor kun opnås som en integreret del af udviklingsprocessen, og omvendt kan bæredygtig udvikling kun opnås, når miljøhensyn integreres i udviklingsprocessen. I mange udviklingslande har vi set, at kortsigtede økonomiske vækststrategier og stigende levestandard har medført, at ressourceudnyttelse og forurening er øget, så de økologiske systemer belastes ud over, hvad der er bæredygtigt. I andre udviklingslande har økonomisk lav vækst samtidig med kraftig befolkningstilvækst betydet et stigende pres på og en ikkebæredygtig udnyttelse af naturressourcerne. Fattige befolkningsgrupper har måttet ty til en intensiv udnyttelse af de ofte marginale ressourcer, som de har adgang til, for at få et kortsigtet, men for dem nødvendigt udbytte, som desværre på lang sigt skader miljøet og mulighederne for en bæredygtig udvikling.

Økologien kan simpelt hen ikke rumme det pres, der er samlet set – ikke mindst på basis af befolkningstilvæksten. En række miljøproblemer er nært knyttet til eller er konsekvens af fattigdomsproblemer og må derfor behandles som led i en mere sammenhængende fattigdomsstrategi, som også omfatter en direkte indsats befolkningspolitisk.

Jeg har selv set, hvordan dette er tilfældet, hvordan disse problemer tegner sig, og hvad der kan gøres for at arbejde med dem i en række af vore programsamarbejdslande.

Jeg vil f.eks. her nævne et skovprojekt i Nepal, som arbejder med at fremme bæredygtig udnyttelse af skovområder ejet af staten gennem etablering af driftsplaner og en overdragelse af brugsretten til skoven til lokale brugergrupper. Det betyder, at man i landsbyerne skal organisere sig og lave planer for en bæredygtig udnyttelse af skoven.

I Tanzania har jeg set et kombineret landbrugs- og miljøprojekt, HIMA, hvor det langsigtede mål er at skabe en bæredygtig land- og skovbrugsudvikling, som også samtidig kan sikre vand- og energiforsyningen.

For få uger siden var jeg i Burkina Faso, hvor jeg drøftede med både de lokale myndigheder og med landets præsident, hvordan vi fra dansk side kan bidrage til at ændre landets hurtigt svindende skovbestand, så skoven fra at være et frit gode bliver til et økonomisk aktiv for de lokale bønder. Vi skal have ændret pengenes vandring, sådan at det bliver de lokale bønder, der får gevinst af udnyttelsen af skoven. Det kan medvirke til at sikre en mere bæredygtig udnyttelse, forhindre ørkenspredning og skabe et alternativ til fattigdommen blandt bønderne.

Jeg havde også lejlighed til at se, hvordan der nu netop som udtryk for vores arbejdsform med sektorprogrammer bliver opstillet sammenhængende vandressourceplaner, der går fra den simple brønd over kvalitetskontrol af vandet til sikring af en bæredygtig udnyttelse af dette i et meget vandfattigt område.

Den voksende erkendelse af sammenhængen mellem miljø- og udviklingsproblemer har naturligvis også afspejlet sig i Folketingets debatter. Allerede under den bistandspolitiske debat i maj 1987 formuleredes et krav om, at bæredygtig udvikling måtte indgå som et grundvilkår for hele udviklings samarbejdet.

Danida gik umiddelbart efter den debat i gang med at udarbejde en handlingsplan for styrkelsen af miljøaspekterne i Danmarks udviklingsbistand. Denne handlingsplan for miljø og udvikling forelå i begyndelsen af 1988. Den blev fulgt op af konkrete strategier for indarbejdelse af miljøhensyn i de enkelte sektorer: landbrug, skovbrug, fiskeri, vand, energi, industri, sundhed osv., og i landeprogrammerne.

Indarbejdelsen af miljøhensynene i udviklingsbistanden indgik også i den handlingsplan for miljø og udvikling, som regeringen i 1988 som den første regering i Europa fremlagde som opfølgning på Brundtlandrapporten.

I 1989 besluttede Danida så, at der fremover skulle gennemføres miljøkonsekvensanalyser af alle udviklingsprojekter, hvor dette kunne være relevant, og retningslinjerne blev defineret.

En egentlig operationel vejledning blev udarbejdet i 1994 i lyset af erfaringerne fra de første år.

I strategien for dansk udviklingspolitik frem mod år 2000, som fik bred tilslutning ved en debat her i Tinget for to år siden, slås det fast, at der ved tilrettelæggelsen af dansk udviklingsbistand på alle niveauer ud over den grundlæggende målsætning om bekæmpelse af fattigdom skal varetages tre tværgående hensyn: